

Toespraak bij de bijeenkomst ter gelegenheid van de onthulling van 17
Zwolse Stolpersteine
dd. 25 maart 2015
Denksportcentrum Venestraat
Jaap Hagedoorn, voorzitter van de Stichting Zwolse Stolpersteine

Mijnheer de wethouder, dames en heren

Graag heet ik u namens het Buurtcomité Venestraat en de Stichting Zwolse Stolpersteine van harte welkom bij deze bijeenkomst ter gelegenheid van de onthulling van zeventien Stolpersteine in de Venestraat en de Derk Buismanstraat. Wij zijn bijzonder verheugd dat u in zo'n grote getale bent gekomen vanmiddag. Wij heten in het bijzonder de nabestaanden en de mensen die de stenen straks gaan onthullen welkom.

Na de start van de Stichting in oktober 2013 is dit al de vierde keer dat wij in Zwolle Stolpersteine onthullen. Dat is om meerdere redenen verheugend te noemen, ook al is de achterliggende oorzaak een gruwelijke en grimmige. De Stolpersteine markeren immers de plaats te midden van ons van hen die zijn weggevoerd om vermoord te worden. Vermoord om wat zij waren. Vermoord omdat zij Joods waren.

Het is goed te bemerken dat het fenomeen Stolpersteine meer en meer ingeburgerd raakt. Afgelopen zaterdag, een dag nadat hier de stenen voor vandaag waren gelegd, reed ik even door de Venestraat om te zien hoe de stenen er bij liggen, dankzij de welwillende medewerking van de gemeente Zwolle.

Vanuit de andere richting kwam mij een man tegemoet. Hij zag dat ik naar de stenen keek en zei: "Ik heb er nog niet veel belangstelling voor gezien". Dat kon natuurlijk ook niet, maar kennelijk hoorden zij voor hem al bij het straatbeeld.

En ook krijgen wij aanvragen voor korte spreekbeurten en lezingen over de stenen en hebben de eerste middelbare scholieren een werkstuk over de stenen geschreven. Dat is hoopgevend voor de gedachte achter de stenen en duidt aan dat het besef bestaat dat wij dit donkere verleden niet mogen vergeten.

Het is ook verheugend dat wij in een gestaag tempo de stenen kunnen onthullen, omdat de opdracht in Zwolle een forse is: voor alle 459

omgebrachte Joodse Zwollenaren willen wij een steen leggen. Met de onthullingen van vandaag en die die wij dit voorjaar nog zullen doen zal het totaal op 43 komen. Daar komen naar verwachting in de tweede helft van dit jaar nog een kleine 20 bij.

Gelukkig weten wij ons gesteund door de bedenker van de Stolpersteine, de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Zijn project dat ruim 20 jaar bestaat heeft de bedoeling om de herinnering aan de slachtoffers van nazisme en rassenwaan levend te houden en hun lege plaats te midden van ons aan te duiden.

Het project, dat inmiddels van Noorwegen tot Roemenië en van Frankrijk tot Polen tot het leggen van Stolpersteine heeft geleid, is buitengewoon succesvol. Er zijn jaarlijks vele aanvragen, meer dan Demnig wil produceren.

Want hij huldigt het te respecteren standpunt dat er geen massaproductie van de stenen zal zijn waar er sprake is geweest van ontmenselijking en massavernietiging van mensen. Er dient steeds voldoende aandacht te zijn voor het individu.

Wij hebben hem in een persoonlijk gesprek kunnen overtuigen van onze aanpak om steeds een beperkte hoeveelheid stenen te onthullen om daarmee recht te doen aan zijn uitgangspunten van individualiteit en herinnering.

En zo komen vandaag dat besef van het verleden en de aandacht voor het individu samen in de onthulling van de 17 stenen. Het was het Buurtcomité Venestraat dat de aanzet gaf tot de legging en onthulling in de straat bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de straat. Ook zullen wij de stenen onthullen voor Nico en Ammy Herschel-Weijel en Nico's vader Herman in de parallel gelegen Derk Buismanstraat. Ook daarover hoort u zo meer.

Graag wil ik namens de Stichting Zwolse Stolpersteine nu al vast de bewoners en andere donateurs van de stenen in de Venestraat dank zeggen voor hun bijdrage om vandaag de 17 stenen te onthullen die herinneren aan onze stadgenoten, straatgenoten, collega's, vrienden en klasgenoten. Aan hen die werden weggevoerd om niet terug te keren. Aan hen die werden vermoord om =dat ze Joods waren.

Dank u wel.